

KKDİK Yönetmeliği kapsamında Fason İmalatçı

İşle ilgili sebeplerden dolayı (ör. ekonomik avantaj, rekabetçi olmak, lojistik) bir firma, bazı imalat işlemlerini üçüncü bir taraf yoluyla dışardan yürütmeye karar verebilir. Firmalar arasındaki bu tür sözleşme türü düzenlemeler çok geniş aralıkta bir terminoloji ile ifade edilir. “Fason imalatçı”, ikinci firmanın birinci firma adına imalat yaptığı zaman, ikinci firma için en sık kullanılan terimdir. Buna ilişkin eylem de fason imalat olarak adlandırılır ve kimya sanayiinde yaygın bir uygulamadır. KKDİK Yönetmeliği fason imalatla ilgili özel hükümler içermemektedir. Ancak, KKDİK Yönetmeliği kapsamında fason imalatçıların bazı yükümlülükleri de olabilir.

Bu bilgi notunun amacı fason imalatçı kavramını ve KKDİK Yönetmeliği kapsamında olabilecek yükümlülüklerini açıklamaktır. Bu belge, ayrıca, ilgili KKDİK gerekliliklerini açıklar. İlave olarak fason imalatçıların ve kendileri adına fason imalat yaptıran firmaların yönetmeliğe uyumlu olmalarını kolaylaştırmak için başlangıç tavsiyeleri içermektedir.

Fason imalat anlaşmaları kapsam ve düzenleme olarak çok farklı olabilirler. Bu tür anlaşmaların, Türkiye’deki imalat faaliyetlerine ilişkin KKDİK yükümlülüklerini açıkça belirtmesi kuvvetle tavsiye edilir. Veri sahipliği, gelecek güncellemeler, Güvenlik Bilgi Formu (GBF) hazırlama ve temin etme ve diğer ilgili KKDİK yükümlülükleri sözleşme ve anlaşmalarda açıkça ele alınmalıdır. Benzer şekilde Maddelerin ve Karışımların Sınıflandırılması, Etiketlenmesi ve Ambalajlanması Hakkında Yönetmelik (SEA Yönetmeliği) kapsamına tabi olan maddeler ve karışımların doğru olarak sınıflandırılması,

ambalajlanması ve etiketlenmesi de anlaşmalarda ele alınmalıdır.

FASON İMALATÇI KİMDİR?

Fason imalatçı, normalde başka bir firma için (ücret karşılığı) imalat servisi sunan ve bu servisi bir anlaşmaya dayanarak yapan bir firma olarak anlaşılır. Bu tür faaliyeti tanımlamak için aşağıdaki terimler de kullanılır:

- Dış kaynak imalatçısı
- Üçüncü taraf hizmet sağlayıcı
- Özel imalat kimyasal imalatçısı
- Anlaşmalı imalatçı
- Fason üretici

FASON İMALAT NEDİR?

Fason imalat, materyallerin proses edildiği anlamına getir. Fason imalatçının hizmetleri arasında:

- Bir maddenin imalatı
- Formülasyon
- Karıştırma
- Ayırma
- Damıtma
- Santrifüjleme
- Yukardakilerin kombinasyonu.

Depolama veya dağıtım da fason işlemlere dâhil olabilir ama fason imalat değildir.

Fason imalat sözleşmeleri duruma göre değişiklik gösterirler.

İLGİLİ AKTÖRLER

Fason imalat anlaşması iki taraf içerir:

- **Fason servis alan firma** (müşteri) ham materyaller, kimyasal proses bilgisi ve gerekli talimatları sağlayabilir
- **Fason imalatçı** (hizmet sağlayıcı) (duruma göre) altyapı, gerekli ekipman, işletim personeli ve teknik destek sağlar.

Genel olarak, müşteri, proses teknolojisi, teknik bilgi ve son ürünlerin sahibidir. Bu durum, fason imalat sözleşmesini, standart bir tedarik sözleşmesinden farklı kılar.

FASON İMALATÇILARIN KKDİK KAPSAMINDAKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ NELERDİR?

Maddelerin kaydı

KKDİK Yönetmeliğinde fason imalatçı tanımı yoktur. Yönetmelik, bu aktör için belirli bir kural veya hüküm belirlemediği. Bu nedenle, KKDİK amaçları için, bir fason imalatçı, Madde 4(1)(p)'deki tanıma uyan Türkiye'deki herhangi bir imalatçı olarak kabul edilir yani

- Maddeyi Türkiye'de imal eden Türkiye'de yerleşik gerçek veya tüzel kişi

İmalat faaliyeti de Madde 4(1)(ö)'de yer aldığı üzere aşağıdaki şekilde açıklanır:

- Maddenin doğal halinde üretilmesi veya özütlenmesi

KKDİK Yönetmeliğinin 7 nci Maddesinin birinci bendine göre, belirli muafiyetler dışında, maddeyi kendi halinde veya karışım içinde yıllık bir ton ya da daha fazla miktarda imal eden veya ithal eden imalatçı ya da ithalatçı maddeyi kayıt ettirmelidir. Buna kendi halindeki veya karışım içindeki maddeler ile normal ve öngörülebilir şartlar altında eşyalardan salım yapan maddeler dahildir.

Eğer kayıt için yukarıdaki şartlar sağlandıysa, KKDİK kapsamında **kayıt yükümlülüğü fason imalatçıya aittir**; müşteri ham maddelere, entelektüel haklara ve son ürünlere sahip olsa bile.

Kayıtla ilgili idari yükümlülüklerin ve ilgili masrafların maliyetlerinin iki aktör (müşteri ve fason imalatçı) arasında nasıl paylaşılacağı konusu üzerinde anlaşma sağlanmalıdır. Fason imalatçının, bu tür maliyetleri karşılayacak gücü olmayabilir. Ayrıca, fason hizmet alan şirket kayıt sürecini kontrol etmek isteyebilir çünkü madde ve kullanım alanları ile ilgili kayıt verisine ve gizli ticari bilgiye sahiptir.

KKDİK kapsamındaki imalatçının yükümlülükleri ile aykırı düşmediği sürece, iki taraf arasında tarafların tatmin olacağı pratik düzenlemeler yapılabilir. Örneğin, müşteri (yani fason imalat yaptıran firma) kayıt dosyasını hazırlamaya ve kayıt ücretlerini ödemeye karar verebilir. Ayrıca, müşteri ile fason imalatçı arasında veri sahipliğini kapsayan ve sözleşme kaynaklı olarak bir veya iki tarafın herhangi bir kayıp, zarar veya yasal yükümlülüğünü kapsayan bir sözleşme/anlaşma olabilir. Fason imalat durumlar her işte değişik olduğu için, her senaryo durum bazında değerlendirilmeli ve pratik çözümlere imkan verilmelidir. Şuna da dikkat etmek gerekir: yetkili mercilerden gelecek bir talep veya yeni bilgiler oluşması neticesinde kayıt dosyasının içeriğinin güncellenmesi gerekebilir. Her iki tarafın, bu tür güncelleme ihtiyacında nasıl hareket edileceğini önceden belirlemesi gerekir.

Kayıt yükümlülüğüne ilaveten, KKDİK Yönetmeliği fason imalatçıların uyması gereken diğer yükümlülükler de içerir. Aşağıdaki paragraflar bu yükümlülüklerden bazılarını açıklamaktadır:

Fason imalat ve kısıtlamaya tabi maddeler

Eğer fason imalatçı bir maddeyi imal etmek için anlaşma yaptıysa, bu maddenin piyasaya arzının veya kullanımının KKDİK Yönetmeliği'nin Ek-17'si (Bazı tehlikeli maddelerin, karışımların ve eşyaların imalatının, piyasaya arzının ve kullanımının kısıtlanması) ile kısıtlanmadığından emin olması gerekir.

Fason imalat ve izin hükümleri

İzin gereklilikleri, fason imalatçılar tarafından kullanılan maddeler için uygulanıyor olabilir (ör. proseste kullanılan ham materyaller). Bu bilgi maddenin tedarikçisi tarafından, genellikle GBF'DE, belirtilmelidir. Eğer Madde KKDİK Yönetmeliğinin Ek-14'ünde listelenmişse, fason imalatçı, kendi kullanımı için izne başvurup başvurmaması gerektiğini kontrol etmelidir. Ancak, bu özel kullanım için tedarik zincirinin yukarıdaki bir aktöre izin verilmişse (ör. müşteri) fason imalatçı da bundan yararlanabilir (eğer maddesini, tedarik zincirinin yukarıdaki aktöre verilen izin şartlarına göre kullanıyorsa)

Daha detaylı bilgiyi İzin Rehberi'nde bulabilirsiniz.

Güvenlik Bilgi Formları (GBFler) için Gereklilikler

KKDİK Yönetmeliğinin 27 nci Maddesine göre, aşağıdaki durumlarda, bir maddenin ya da karışımın tedarikçisi madde veya karışımın alıcısına Ek-2'ye uygun olarak ve Ek-18'e göre belgelendirilmiş kimyasal değerlendirme uzmanı tarafından hazırlanmış bir GBF temin etmelidir:

Bir madde:

- SEA Yönetmeliği uyarınca zararlılık sınırı kriterlerini karşılıyorsa; veya

- KKDİK Yönetmeliğinin Ek-13'üne göre Kalıcı, biyobirikimli ve toksik (PBT) veya çok kalıcı ve çok biyobirikimli (vPvB) ise; veya
- İzne aday madde listesine dahil ise

Veya bir karışım:

- SEA Yönetmeliği uyarınca zararlılık sınırı kriterlerini karşılıyorsa

Tedarikçi, KKDİK'in Madde 4(1)(kk) alt bendinde "kendi halinde veya bir karışım içinde bir maddeyi veya bir karışımı piyasaya arz eden imalatçı, ithalatçı, alt kullanıcı veya dağıtıcı" olarak tanımlanmıştır. "Piyasaya arz"ın KKDİK tanımı ile ilgili olarak (bedelli veya bedelsiz olarak, üçüncü tarafa tedarik etmek ve sağlamak veya ithalat) fason imalatçılar tarafından müşterilere (yani üçüncü tarafa) madde (veya karışım) sağlamak piyasaya arz olarak kabul edilebilir. Bu nedenle, fason imalatçı bir maddenin (veya karışımın) tedarikçisidir ve müşteri veya müşterinin alt kullanıcısı da alıcıdır. Fason imalatçı, bu sebeple, müşterisine imal ettiği maddenin/karışımın GBFsini sağlamakla resmi olarak yükümlüdür. Ancak, taraflar arasında anlaşılırsa, GBF hazırlanması da müşteri tarafından yapılabilir.

Dikkat edin: madde zararlı olarak sınıflandırılmasa veya GBF sağlamak için 27 nci Madde'nin şartları oluşmamışsa bile, tedarikçi, KKDİK Yönetmeliğinin 28 inci Maddesine göre bazı koşullarda alıcıya bir GBF temin etmekle yükümlü olabilir.

Hangi maddeler ve karışımlar için kimler tarafından GBF hazırlanması gerektiğine ilişkin daha fazla bilgi için Güvenlik Bilgi Formları Hakkında Rehber'e bakınız.

Bilgiyi muhafaza etme yükümlülüğü

Türkiye’de yerleşik herhangi bir imalatçı gibi, fason imalatçı da KKDİK’in 32 nci Maddesine göre KKDİK kapsamındaki görevlerini yerine getirmek için gerekli olan bilgileri düzenler ve muhafaza eder.

Fason imalatçı aynı zamanda talep edildiğinde bu bilgileri Bakanlığa sunar veya erişilmesini sağlar. Fason imalatçı tarafından sağlanan hizmete bağlı olarak, bu tür bilgiler değişebilir. KKDİK kapsamında tanımlanan imalat işlemini gerçekleştiren fason imalatçılar için bu bilgi örneğin şunları içerebilir:

- Müşteri için imal edilen ve müşteriye veya üçüncü bir tarafa sağlanan maddelerin/karışımların GBFleri
- Müşteri tarafından fason imalatçıya verilen maddelerin/karışımların GBFleri
- İmal edilen tüm maddelerin kayıt numaraları (eğer kayıt gereklilikleri varsa)
- KKDİK’in 28 inci Maddesi gereğinde müşterilere veya üçüncü taraflara sunulan madde hakkında diğer herhangi bir bilgi
- İmal edilen maddelerin kayıt ücretlerine dair faturalar ve ödeme kanıtları
- Fason sözleşmesinin bir örneği
- Fason imalatçı aynı zamanda imal ettiği her bir maddenin hacmini belgeleyebilmelidir.

GİZLİLİK

Fason imalat anlaşmaları gizli olabilir. Özellikle, müşteri, kendi nihai müşterilerine, fason imalatçının kimliğini veya kendi adına fason imalat yaptırdığını açıklamak istemeyebilir.

Eğer her iki aktör de Türkiye’de yerleşikse, müşteri KKDİK’in 5 inci Maddesi (Genel hükümler) tarafından verilmiş olan hakkı kullanabilir ve diğer kayıt ettirenlerle Madde Bilgi Değişim Forumlarında (MBDF) bir üçüncü

taraf temsilci (ÜTT) olarak görev alabilir. Fason imalatçı, müşteriye bir ÜTT olarak atayabilir. Böyle bir durumda kayıt ettirenin (yani fason imalatçının) kimliği, diğer kayıt ettirenlere sorgulama esnasında Bakanlık tarafından açıklanmaz. ÜTT olarak, müşteri tekil maddeyi ilgilendiren bir MBDF’de tartışmalara katılabilir ve veriye erişim anlaşmalarında ÜTT’nin özel statüsü göz önüne alınmalıdır. ÜTT tarafından temsil edilen gerçek kayıt ettirenin (yani fason imalatçının) ortak kayıttaki veriye atıfta bulunma iznine sahip olacağından emin olunmalıdır.

Buna ilaveten, fason imalat anlaşmasının her iki tarafı şunu aklında bulundurmalıdır: eğer müşteri bir ÜTT olursa (diğer bütün ÜTTler gibi) temsil ettiği şirket (yani fason imalatçı) için bir maddeyi kayıt ettiremez. Bu tür durumlarda, kayıt fason imalatçı tarafından (kendi adına) yapılmalıdır. ÜTT’nin rolü, MBDF tartışmalarında anonimliği sağlamaktır (böylece diğer MBDF üyeleri gerçek imalatçının kim olduğunu öğrenemezler). Fason imalatçı, yasal olarak kayıt ettirendir.

Bir kayıt dosyası hazırlarken, kayıt ettiren (fason imalatçı) GBF’de yer alan bazı belirli bilgilerin gizli olduğunu ve Bakanlık tarafından kayıt dosyalarında halkın erişimine açılmamasını talep edebilir. Bu olasılık, KKDİK Yönetmeliğinin 61 inci Maddesinin ikinci bendine yer almaktadır. Kayıt ettiren, söz konusu bilginin yayınlanmasının ticari çıkarlar açısından potansiyel olarak neden zararlı olduğuna dair Bakanlık tarafından kabul edilecek bir gerekçe sunmalıdır. Kayıt ettiren doğrudan tedarikçi olmaması ve bir ÜTT ataması bu durumu destekleyen bir olgudur. Bu tür bir gizlilik talebi ücrete tabidir. Gerekçelendirme, KKDİK Yönetmeliğinin 61 inci Maddesi gereğince Bakanlık tarafından değerlendirilecektir. Geçerli olarak kabul edilirse, kayıt dosyalarından veya

veri paylaşım amaçları için gelen veriler Bakanlık tarafından açıklanmayacaktır.

Bir ÜTT atamak, veri paylaşım yükümlülükleri ve MBDF oluşumuna ilişkin daha fazla bilgi için [Veri Paylaşım Rehberine](#) bakınız.

Şöyle bir durum da olabilir: fason imalatçı Türkiye dışında, müşteri ise Türkiye’dedir. Bu tür bir durumda, müşteri bir **imalatçıdır** ve maddesini buna göre kayıt ettirir. Böylece müşteri hem kayıt dosyasını hem de kaydı kontrol eder.

Diğer bir seçenek, Türkiye dışı fason imalatçı için bir **Tek Temsilci** atamaktır. KKDİK Yönetmeliğinin 9 uncu Maddesinin üçüncü bendine göre Türkiye’de yerleşik olmayan imalatçı aynı tedarik zincirinde bulunan ithalatçıları haberdar eder(ki ithalatçılar Türkiye dışı fason imalatçının kim olduğunu öğrensinler). Ancak, sadece tek bir müşteri olduğu durumlarda bu problem ortaya çıkmaz. Bir Türkiye dışı imalatçı bir madde için bir tek temsilci atayabilir. Bir Tek Temsilci aynı maddenin birkaç Türkiye dışı imalatçısını temsil edebilir, fakat bu durumda temsil ettiği her bir farklı yasal varlık için maddeyi ayrı ayrı kayıt ettirmelidir. Bu durum, Türkiye dışı fason imalatçının birkaç farklı müşteri için birkaç farklı madde ürettiği durumlarda, Türkiye dışı imalatçının Tek Temsilci atamasını daha karmaşık hale getirir.

Tek temsilci atamak, KKDİK kapsamındaki rolü ve görevlerine ilişkin daha fazla bilgi için [Kayıt Rehberine](#) bakınız.

FASON İMALATÇININ DEĞİŞMESİ

Fason hizmet alan bir şirket, fason imalatçısını değiştirenken yasal sonuçların da farkında olmalıdır.

KKDİK’in 22 nci Maddesi (1)(a)’ya göre kayıt ettirenin kimliğindeki herhangi bir değişikliğin Bakanlığa bildirilmesi gerekmektedir. Eğer değişiklik, kayıt ettirenin resmi kimliğindeki bir değişimi de içeriyorsa, bu durum kayıt dosyasının güncellenmesini ve Bakanlıkça belirlenen bedelin ödenmesini tetikler.

Eğer fason imalat hizmeti alan bir şirket, fason imalatı başka bir şirkete aktarmayı düşünüyorsa, eski ve yeni yasal kişiler arasında bir bağ yoksa, bu basitçe bir yasal kimlik değişikliği olarak ele alınamaz. Bu sebeple, bu tür bir durumda yeni bir kayıt ve bedeli gerekir.

Yeni bir kayıt ve ilgili bedel, bir Tek Temsilci atayan Türkiye dışı imalatçıda değişiklik olduğunda da gerekebilir. Bu durumda, kayıt ettirmesi gereken kişi ya Türkiye’deki ithalatçılar ya da yeni Türkiye dışı fason imalatçı tarafından atanan Tek Temsilcidir.

DAHA FAZLA BİLGİ

Bu konuyla ilgili ve KKDİK Yönetmeliğine ilişkin diğer konularla ilgili daha fazla bilgiye Kimyasallar Yardım Masasının <http://kimyasallar.csb.gov.tr/> adresinden erişebilirsiniz.